

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

حکم نماز جمعه در نبود امام یا خلیفهٔ مسلمین

(ترجمه)

پرسش:

بعضی افراد نماز جمعه نمی‌خوانند، به دلیل این‌که می‌گویند: وجود امام یا خلیفهٔ مسلمین شرط صحت نماز جمعه است. پس آیا این رأی کدام یکی از فقهاء و مجتهدین است یا خیر؟ و نظر حزب التحریر در این مورد چیست؟

پاسخ:

نماز جمعه فرض است و این فرضیت‌اش به موجودیت خلیفه یا عدم وجود آن تعلق ندارد و دلائل آن قرار ذیل است: الله سبحانه و تعالی فرموده:

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ ﴾

[جمعه: 9]

ترجمه: ای مؤمنان! هنگامی که روز جمعه برای نماز جمعه آذان گفته شد، به سوی ذکر و عبادت الله (سبحانه و تعالی) بشتابید و داد و ستد را رها کنید؛ این (چیزی که بدان دستور داده می‌شوید) برای شما بهتر و سودمندتر است؛ اگر متوجه باشید!

حاکم به سند صحیح در مستدرک از ابو موسی اشعری رضی الله عنه روایت نموده که رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمود:

«الْجُمُعَةُ حَقٌّ وَاجِبٌ عَلَىٰ كُلِّ مُسْلِمٍ فِي جَمَاعَةٍ إِلَّا أَرْبَعَةً: عَبْدٌ مَمْلُوكٌ أَوْ امْرَأَةٌ أَوْ صَبِيٌّ أَوْ مَرِيضٌ»

(قال الحاکم: هذا حدیث صحیح علی شرط الشیخین ولم یخرجاه و صححه الألبانی)

ترجمه: خواندن نماز جمعه بالای هر مسلمان در جماعت واجب است؛ به جز چهار نفر: برده یا غلام، زن، طفل و مریض.

نسائی از ابن عمر رضی الله عنهما و او از ام المؤمنین حفصه رضی الله عنها روایت نموده که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود:

«رَوَّاحُ الْجُمُعَةِ وَاجِبٌ عَلَىٰ كُلِّ مُحْتَلِمٍ» (رواه النسائی، فی کتاب الجمعة)

ترجمه: رفتن به نماز جمعه بر هر مسلمانی که بالغ شده باشد، واجب است.

از همه این دلایل واضح می‌شود که نماز جمعه به امام(خلیفه) مقید نیست. بنابراین، امامان مذاهب سه گانه(امام مالک، شافعی و احمد رحمهم الله) نیز به همین نظر توافق دارند. اما تنها فقهای مذهب حنفی رحمهم الله، در مورد شروط نماز جمعه گفته اند: «اجازة خلیفة مسلمین به اقامة نماز جمعه یا حضور خودش یا حضور نائب رسمی از جانب خلیفه شرط است، زیرا طریقه و کیفیت نماز جمعه در عهد رسول الله صلی الله علیه وسلم و خلفای راشدین نیز این چنین بود. این در حالی است که امام و یا نائیش در شهری باشند که در آن نماز جمعه اقامه می‌شود، اما هرگاه یکی از این شرایط به سبب موت یا فتنه‌ای و امثال آن موجود نباشد و وقت نماز جمعه فرا رسد، بالای مردم لازم است که در میان خودشان بر شخصی توافق کنند تا پیش شود و نماز جمعه را برای‌شان اقامه کند.»

شرط بودن اجازة خلیفه نزد ما رأی مرجوح(غیر صحیح و فاقد اعتبار) است. بنابر دلایلی که قبلاً گفته شد. خلاصه این که نماز جمعه فرض است؛ چه خلیفه موجود باشد یا موجود نباشد.

29 شعبان 1433 هـ.ق

19 جوالای 2012 م